

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Égész évre . . . 8 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Égész évre . . . 10 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Égész évre . . . 12 frt — kr.

Negyedévre . . . 3 — —

NAGYVÁRAD, október 5.

Találkozás.

Aztán letették az utolsó koszorút is, letörölték a gyönyörű beszédek által kicsalt könnyeket s a közönség lassan ünnepi csöndben széteszlott.

Üres, néma lett az egész nagy sikság Arad vára előtt; csak néha zizegett meg az őszi szél az elsárgult mező száraz fűszálait s az alkonyi szürkületben is messze ellátszólag csak egy emelkedett ki: a vértanuk emlékoszlopa . . .

Mikor aztán ráborította az éj csillagokkal behintett fátyolát az elpihent földre, egyszerre tompa, majd egyre hangosabb zúgás kelt a messziségből. Robogás, mintha tomboló paripák közelednének; csattogás, mintha ezüstös csótár, acél fegyverek és sarkantyuk verődnének össze; de egyetlen vezényszó, egyetlen emberi hang nélkül.

Mint a hogy Csaba vezér vitézei száguldottak alá egykoron a Hadak útján, küzdő véreik segítségére.

Szélvész támadt egyszerre, mely felkavarta az országot porát s megrebbentette az emlékoszlopra helyezett koszorukat. S mire elcsöndesedett, fényes honvéd egyenruhában, gyönyörű paripákon ülve,

egy csoport lovas vette körül a rácskerítést. Egy, kettő . . . tizenhárman vannak éppen.

Mintha élők volnának, oly délczegen ülnek meg a lovat most is.

De nem! Kilencznek az arcza olyan kísértetiesen halavány, szinte fehér, négynek a homlokán pedig vörösen égő, véres csillag látható.

Megszólt a halaványak közül egy hatalmas termetű, leomló fekete szakálás férfi:

— Béke veletek! Elsők voltunk a csatákban, elsők a hazánk ellen megindított rettenetes pusztításban, utolsók vagyunk a mai emlékünnepen. De hát most ez a sorrend. Szóljatok, mivel adhatnók tudtára a nemzetnek, hogy itt voltunk s hogy meghatva vesszük a megemlékezést?

Hasonló tompa, siri hangon, de felindulástól reszkető szavakkal így felelt egy szöghaju, tüzes, ifju tábornok:

— Nem úgy, bajtárs! Ez még mind nem elég, a mit a haza tett. Mit érnek az ilyen nagy hangu dikciók, czifrázkodó koszoruk? Szüleink, hitveseink, gyermekeink s most már talán unokáink szeméről letörölnek vagy letöröltek azok valaha csak egyetlen egy könnyet is? Nekem bosszu kell, rettenetes bosszu!

Mint egy villámáramtól érintve, hirtelen kardhoz kapott mindenik s egy hanggal utána zúgták:

— Bosszút, bosszút fogunk állani!

Az ifju folytatta:

— Van még időnk elég, — hosszú az éjszaka. Utánam bosszura!

S kardját kirántva, megfordította lovát nyugat felé.

Ekkor új tünemény támadt az égen; mind a tizenhárom csodálkozva nézett feléje. Lassanként egy daliás, koronás lovas szállott le közéjük.

— Bosszút? — szólalt meg a tábornokok közé érve. Tekintetek reám. Királyi szüleimnek, egész családomnak két birodalom népének, főleg pedig a ti hazátoknak voltam büszkesége. Öseitek királyi koronája várt rám s most — ott vagyok, a hol ti. Én kérlek, bocsássatok meg annak a másik népnek, ha vétett is ellenetek.

Az ifju tábornok visszafordult lovával; de a kardot kivonva, harcra készen tartotta.

— Nem, fenséges királyfi! Ott még most is gyűlöletet szítanak nemzetünk ellen s nincs, a ki megvédelmezzé őket. De a hazának élni kell! Ha nem lesz elég az élő, jövünk mi, holtak. Előre, bajtársak!

Utána zúgták valamennyien:

— Nem! Előre!

— Megálljatok!

Csengő, tiszta női hang kiáltott rájuk a közelből s egy pillanat alatt közéjük robbant hófehér paripán, lengő magyar ruhában egy királynői alak. Dus haját elől diadém tartotta össze, de a ragyogó gyémántok csillogását is felülmulta az a fény, mely két szeméből a lovasok szívéig látszott hatolni.

— Megálljatok! Én nem beszélek bosszuról; hiszen az engesztelődést hirdetem a földön is. Én a lovagias magyar katonáktól kérek kiméletet. Ahhoz az országhoz is a szeretet fűz engem, én kérlek, legyen béke velünk.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A kivégzés.*)

A szürkület lassan oszladozni kezdett, miközben sűrű köd ereszkedett a tájra. A várbán élénk mozgalom keletkezett, csapatok jöttek, sorakoztak s az őszi szélben tompán hangzottak a segédtsztek parancsszavai.

A kivonult csapatok közül három zászlóalj a vesztőhelyre, egy tizenkét fontos üteg pedig, egy lovasszázad fedezete mellett, az új-aradi utra rendeltetett.

A Woher-ezred egy zászlóalj, Tichy őrnagy vezénylete alatt, a főrház-négyszög éjszakai kapuja előtt állt fel, mely után az őrnagy szemlét tartott a diszbe öltözött csapatok fölött.

Félhat óra felé Uthyka főporkoláb két alfoglár kíséretében megjelent Kiss Ernő, Schweidel, Dessewffy és Lázár tábornokok börtöneiben és kivette őket a főrház-négyszög éjszakai kapuja elé.

A szerencsétlen tábornokok, mikor egymást megpillantották, hevesen kezet szorítottak, de a nagy meghatottságtól egyik sem szólt egy szót sem.

Mélyen megindultan nézték egymást, bucsuzól végighordozták szemeiket az őszi tájon, bucsuztak örökre . . .

* Kivonat és mutatvány Hamvai Ödön «Aradi Tizenhárom» cz. munkájából.

A dobok megperdültek, a zászlóalj hirtelen ketté vált és a csapatok közrefogták a tábornokokat, a kik fekete magyar ruhában, kezükön hófehér kezttyüvel mentek utolsó utjokra. Schweidel Bardócz minorita-atyá, Kiss Ernő Marchot várkaplán, Dessewffy Baló református lelkész és Lázár Vinkler minorita-atyá vezette karján, oldalukon pedig nyolcnyolc szuronyos katona haladt.

Utközben a halálra ítélt hősök alig szóltak a lelkészhez, elmerültek utolsó gondolataikba. Schweidel a vár kapuján kívül így szólt Vinkler atyához:

— Ha meghalok, menjen kérem a generálhoz s kérje meg őt, adná át holttestemet, hogy fiam az aradi temetőben eltemethessen.

A szomorú menet a vár észak-keleti 6. számú kapuja felé tartott, melyen kiérve a legközelebbi sánczba, jobbra bekanyarodott, a hol megállt.

A tábornokok oldalán levő nyolcnyolc katona vezényszóra hirtelen elvált a halálra ítélt tábornokok mellől és a kivégzendőkkel szemben felállott zászlóaljhoz csatlakozott.

A tábornokok térdre ereszkedtek és a lelkészekkel elvégezték utolsó imáikat. Ezután előlépett Zinner hadbíró és szilárd hangon felolvasta a halálos ítéletet. A tábornokok a legnagyobb elkéséredéssel hallgatták a jogtalan ítéletet, melynek indokolásánál több ízben fejüket rázták.

A borzasztó ítélet elhangzása után Schweidel Bardócz minorita-atyához lépett és egy feszületet nyújtott át neki:

— Tisztelendő ur! Ime itt ezen feszület melyet mindenkor, még a harcok zajában is, magammal hordoztam, kérem adja át fiamnak!

Majd hirtelen egyet gondolt és visszavette a lelkésztől a feszületet és így szólt:

— Kezeim között akarom tartani, úgy vele meghalni s miután meghaltam, ne irtózzék kezeimből kivenni s fiamnak átadni!

Kiss Ernő melegen elbucszott Marchot várkaplántól, majd mélyen felsóhajtott:

— Szegény hazám! Vége mindennek! Isten büntesse meg hóhérait!

Dessewffy e szörnyű percekben is a legmélyebb megvetéssel beszélt az osztrákokról. Majd könnyezve megszorította Baló kezét és reszkető hangon kérte, hogy adja át nejének utolsó levelét, az emléktárgyakat és üzeneteit.

Lázár megcsókolta Vinkler atyát és így szólt:

— Kedves tisztelendő ur! ha netalán ezek az emberek rosszul lőnének, ne engedjen kinlódnom, kérje meg a vezénylő tisztet, hogy ismételtesse a lövést.

Ekkor hirtelen felhangzott a vezényszó, a lelkészek visszavonultak a csapatok mögé és a porkoláb tizenöt lépésnyire a zászlóaljtól, öt-öt lépés távolban egymástól felállította a tábornokokat.

A hősök levetették kabátjaikat és mellényeiket és féltérde ereszkedtek.

A halvány arcokon egy kis pir lobogott át; az ifju tábornok hüvelybe rejtette kardját. Aztán leszállt lováról s meghajolt mélyen az asszony előtt.

— Felséges asszonyom, bocsáss meg!

Az a feketeszakállas, herkulesi természetű tábornok pedig egy könnyet morzsoltszét szakállában.

— Rajtunk a sor kérni. Mi kérünk téged, légy ezentúl is az, a ki a földön voltál: árva hazánknak védangyala. Az a tudat, hogy te is velünk, vagy elfeledtet velünk minden bosszu gondolatát. Béke velünk!

A tizenkét tábornok meghatottan mondotta utána:

— Béke velünk!

Egyszerre keleten kezdett kialudni a legfényesebb csillag. A paripák tombolni, prűszkölni kezdtek, hirtelen szélroham támadt az erdélyi hegyek felől s a tér ismét puszta, üres lett. Csak rövid ideig hallatszott még lovak robogása, sarkantyuk pengése, fegyverek zöreje . . .

*

Másnap arany betűkkel, messze láthatólag még egy új felírás ragyogott a kivégzett hősök emlékoszlopán.

— Pax nobis.

Vajjon ki írhatta azt oda?

*

A Váradon lefolyó ünnepség programja a következő:

Reggel 9 órakor gyászmise lesz az újvárosi róm. kath. templomban, 10 órakor ugyancsak gyászistentisztelet az olasz róm. kath. templomban, 11 órakor Nagy Sándor emléktáblájához fognak vonulni s ott folyik le az ünnepség az alábbi programmal:

Apotheosis, éneklí a ref. daloskör.

Emlékbeszéd, mondja Fálffy Béla, a Tiszántul hely. szerkesztője.

Áld meg Isten, éneklí a kath. legényegylet dalárdája.

Alkalmi vers, szavalja Knapp Lajos joghallgató.

Szózat, éneklí a ref. daloskör.

A joghallgatók este 6 órakor rendeznek gyászünnepélyt, melyre külön meghívókat nem

bocsájtottak ki, hanem ez uton hívják meg a város közönségét. Erre vonatkozólag felkéretünk a következő sorok közzétételére:

A nagyvárad kir. Jogakadémia ifjusága f. hó 6-án d. u. 6 órakor az aradi 13 vértanu kegyeletes emlékezetére a Jogakadémia dísztermében

hazafias gyászünnepséget

rendez, melyre Nagyvárad város közönségét tisztelettel meghívja

az elnökség.

Műsor.

Megnyitó. Mondja: Medvigy Gábor az önképzőkör elnöke.

»Tizenhárom« Palágyi Lajostól. Szavalja: Sebő Mihály.

A nap méltatása. Beszéd. Mondja: Papp János.

Ünnepi beszéd, mondja: Krüger Aladár. Október 6. Ifj. Ábrányi Kornéltól. Szavalja: Dukez István.

*

Tanítók a vértanukért. A legmelegebb dicséret hangján kell megemlékeznünk a városi tanítói kar egy csoportjának, a velencei községi iskolánál működő tanítóknak ama kegyeletes lépéséről, hogy a nemzet dicső vértanuinak emléknappján a várad-velencei r. kath. templomban gyászmisét mondat s azon testületileg megjelenik. A derék velencei tanítók ezenkívül az iskola növendékeivel is megülik a nagy gyásznapot. Az iskolai ünnepély a községi iskola udvarán épült új óvoda szépen felszerelt nagytermében fog megtartatni külön a fiú- és külön a leány tanulókkal. A szép műsört Istvánffy József igazgató megnyitója vezeti be, míg az ünnepi beszédet Bodnár János, a poéta tanító tartja. Közbe-közbe hazafias darabokat szavalnak és énekelnek a tanulók. A leány-növendékek Varga Teréz igazgatónő vezetése alatt később tartják ünnepségüket. Valóban lélekemelő látvány, mikor az ifjuság oktatói a művelődés terjesztésének nehéz munkája közben hazafias kötelességek teljesítésére is nemes példát mutatnak növendékeiknek. Városunk büszke lehet arra, hogy kulturája ifju bajnokok kezébe van letéve. Tanfelügyelőnk hazafias fáradozásainak és rendszerének szép gyümölcse ez.

*

A nagyvárad premontrai rend főgymnásiumának ifjusága is kegyeletesen üli meg az aradi 13 vértanu kivégeztetésének félszázados fordulóját.

Az emlékünnepelel műsora a következő:

1. Nyitány. Előadja a zenekar.

2. Elnöki megnyitó. Tartja Prág Ferencz VIII. o. t. papnövendék, az Eötvös-kör elnöke.

3. Október 6. Költemény, szavalja Baly L.

4. Rákóczy kesergő. Előadja a zenekar.

5. Alkalmi beszéd. Tartja Rotter Salamon VII. o. t.

6. Az aradi 13. Szavalja Fehér Adolf VIII. o. t.

7. Rákóczy induló. Előadja a zeneegyetet. Az ünnepélyt a főgymnasium dísztermében délután 3 órakor tartják meg.

*

A nagyvárad állami főreáliskola szintén hazafias gyászünnepélyt rendez ma, a következő műsorról:

1. Megnyitó. Tartja dr. Türr Lajos tanár.

2. Szózat. Éneklí az ifj. dalkör.

3. Alkalmi beszéd. Tartja Fried Lőrincz VIII. o. t.

4. Kitérom reszkető karom . . . Éneklí az ifj. dalkör.

5. Október 6-ának emlékezte. Irta és felolvassa Goldstein Károly VIII. o. t.

Az ünnepélyre az érdeklődő közönséget szivesen látja a rendezőség.

*

A Czion templomban este fél 6 órakor lesz gyászistentisztelet, a melyre vonatkozólag vettük a következő meghívót:

A nagyvárad izraelita hitközség ma, pénteken esti fél hat órakor a Czion-templomban — halottas énekkel és magyar könyörgéssel egybekötött — gyászistentiszteletet tart az aradi vértanuk emlékére. A kegyeletnek ez ünnepére a nagyközönséget ez uton meghívja az Elnökség.

*

Az aradi gyászünnepélyre tegnap délután utaztak el Rác Mihály főjegyző vezetése alatt a város koszorújával.

A nagyvárad függetlenségi és 48-as párt tagjai közül mintegy 15-en mentek Szokoly Tamás elnökkel élükön s szintén koszorut helyeznek a ravatalra.

Egyik sem akarta bekötni szemeit, de a vezénylő tiszt csak Kiss Ernőnek engedte meg, hogy szemébe nézhessen a halálnak.

Lázár összetett kezeit az ég felé emelve, sóhajtott:

— Istenem! nőm és három gyermekem!

Ekkor hirtelen kilép a sorból tizenkét katona, három-három alig pár lépésnyire megáll a tábornokok előtt, a parancsnok kardja int, a fegyverek eldördülnek és három hős holtan a földre borul. Kiss Ernő mozdulatlanul térdel, a golyó csak vállát furta át.

A tiszt parancsára odarohan egy gránátos, közvetlen közletről a haldokló fülébe süti fegyverét és a rettentetlen hős szétroncsolt fővel holtan arcra borul . . .

* * *

A katonaság újra sorakozott s az örök hátrahagyásával eltávozott a várba. A lelkesek letérdeltek a holtak mellé és könnyezve imádkoztak. Az ima után Bardócz oda lépett Schweidelhez és megmerevedett kezéből kivette a véres feszületet.

* * *

Allítólag Schweidel sem halt meg a hóhér fegyverektől. Bardócz atya írja emlékeztéseiben, mikor az ima után eltávozott a haittak mellől, a vár kapuja előtt hirtelen karonfogta valaki, valószínűleg a katonarvos, és így szólt:

— Tudja meg, tisztelendő ur, hogy Schweidel nem volt meghalva. Felugrott, fájdalmasan felkiáltott s erre én hozzá mentem s stíléttel a szívébe szurtam.

* * *

Benn a várban ezalatt a kilencz tábornok várta szomorú sorsát.

Hat óra volt, mikor a kivégzésnél kirendelt Woher báró nevét viselő zászlóalj visszaérkezett a várba és felállott a főörház négyszög déli kapuja előtt. Pár perc múlva a lelkesek is visszaérkeztek és meglátogatták a tábornokokat, kiket az éj alatt lelki vigasztalásban részesítettek.

Mikor Vinkler atya benyitott Nagy Sándorhoz, a hős tábornok, akinek kezén-lában nehéz láncok voltak, udvariasan elébe jött és így szólt:

— Nemde, mondtam tisztelendő urnak, hogy nincs remény.

A derék minorita atya a meghatottságtól nem tudott válaszolni, mire Nagy Sándor folytató:

— Igen, még akkor a remény táplálhatott volna, ha bennünket akasztófára ítéltetk vittek volna előre; de miután azokra, kik lánc nélkül valának, dördültek a fegyverek, miként eddig nem volt, úgy most épen sincs többé reményem.

Az őrnagy lenn az udvaron ezalatt szemét tartott a csapatok fölött, melynek végezté-

vel parancsot adott, hogy vezessék le a kilencz halálra ítélt tábornokot.

Két sor gránátos között egymásután érkeztek a börtön elé az elítéltek. Damjanich tábornokot, aki nehéz lánczai miatt mankóival nem tudott lemenni a lépcsőkön, úgy kellett levinni az emeletről. A hős tábornokok mindegyikét igen megviselte a másfél hónapi fogság. »Szemük mélyen beesett, arcszínük igen halvány és hajuk sokkal szürkébb volt, mint négy hét előtt.«

Elsőnek Nagy Sándor érkezeti a kapu elé és az érkező tábornokok mindegyikének »jó reggelt!« kívánt. Utolsónak érkezett Damjanich, akit Szombathy lelkész és egyik őr vezetett. A többi tábornokok meghatott hangon üdvözölték Damjanichot.

— Nemde mondtam, — szólt Nagy Sándor József — hogy az akasztófára vezet bennünket Görgey!

— Nem akartam hinni, de most látom, hogy igazad van barátom! — felelé Damjanich!

A hős tábornokok számára egy ronda, szemétkocsinak illő parasztkocsi állt elő, melyre egy tiszt két bakával fel akarta segíteni Damjanichot. Ebben a perczen Howiger szigoruan odakiáltott:

— A sintérlegények végezzék azt!

Damjanich erre nagy felhevüléssel ellökte magától a bakát.

— Fort ihr Herkersknechte!

A nagyváradi jogakadémia ifjusága ifj. Szokoly Tamás joghallgatóval képviselteti magát a koszorút helyez a vértanuk sírjára.

A nagyváradi honvéd-egylet képviselőjében Serényi Gusztáv nyug. főkapitány, volt 48-as honvéd teszi le az egylet koszorúját.

A szebeni „Tribuna“ Jancsó Benedek legújabb tanulmányáról.

Annak idején hirt adtunk Jancsó Benedek, a román nemzetiségi kérdés legalaposabb ismerőjének s buvárának ujabban megjelent szaktanulmányáról: *A román nemzeti törekvések története s jelenlegi állapota* című nagyterjedelmű művéről.

Ugy a magyar, miként a mérsékelt irányú román lapok a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak e műről, dicsérték a szerző mély szakavatott ismereteit és különösen egyenlően emelték ki *pártatlanságát, objektivitását*.

Ez örvendetes jelenség után kíváncsiak voltunk a *tulzó románok* lapjának, a szebeni „Tribuna“-nak Jancsó kitűnő művéről tett véleményére: kritikájára (?). Ismételjük, kíváncsiak voltunk, mert nem tételeztük föl, hogy a „Tribuna“ legszélsőbb sovinizmussal teltnek nevezze azt a munkát, melyet nemzetiségi lap-társak is dicsérnek; kíváncsiak voltunk, mert nem tudjuk elképzelni azt a higgadt gondolkozású művelt embert, ki e mű elolvasása után ne hajolna meg az abban felsorolt hatalmas argumentumok súlya előtt s ne vallna e kérdésben a szerzővel egy elvet.

Hogy mi a „Tribuna“ véleménye Jancsó e művéről, kifejtette azt tegnapi számában, egy antefile cikkben; melynek ránk nézve legérdekesebb részét hű fordításban közöljük olvasóinkkal:

»Beküldetett hozzánk Jancsó Benedek ur művének egy példánya s kötelességünknek tartjuk itt megemlékezni róla, noha az irodalmi rovatban volna megfelelőbb. Több szempontból, melyeket kimutatunk, érdemi meg e mű figyelmünket. Ma a magyar sajtónak egyelőszertettel kedvelt témája. A könyv tendenciája abszolút sovinizta. (Itt közli a Magy. tört. társulat folyóiratában a »Századok«-ban megjelent bírálatot, mely a többek között ezeket mondja:

Meglátva a hóhért, odakiáltott:
— Jöjjen Ön, hóhér ur!
Az odajött hóhérnak, akit már ismert, körülfogta nyakát és ránehezdedve a kocsira ült.
— Jöjjen ide mellém — mondá megint a hóhérnak, mire az melléje ült.
A hős tábornok újból átölelte a bakót és meghatott hangon így szólt:
— Ön ma az én legjobb barátom!
Ezután a kocsit a már rájuk várakozó tábornokok felé indult.
A kocsit tulajdonosa, egy fazekas-varsándi paraszt, sirva hajtotta lovait...

A menet megindult.
Egy negyed órai út után a zsigmondházi úton balra kanyarodott a szomorú menet, ahol Bíró Imre akkori zsigmondházi birtok kaszálóján volt felállítva három-három lépésnyire egymástól a kilencz bitófa.
Mihelyt bekanyarodtak, mindnyájan észrevették a kilencz durván faragott faczölöpöt, melyre Vécey megjegyezte:
Hát ilyen akasztófaikat készítettek a szármunkra?
Nagy-Sándor megnyugvással felelte:
— Hadd el barátom, ez a legjobb és legegyszerűbb.
Vinkler atya e bitófa láttára zokogásra fakadt. Keservesen sirt a jólelkű minorita, mire Nagy-Sándor így szólt hozzá:

»A nemzetnek nap mint nap ügyelnie kell arra, hogy a nemzetiségeket lefegyverezze, hogy e kérdések szüneteljenek már egyszer s ne is vethessék fel többé fejöket... mely után így folytatja a »Tribuna«:

»Ily illúziókkal fogadják a magyarok Jancsó művét. Ily eszméket sugalmaz nekik a szerző, ki midőn e térre kezdett lépni, többeknek közülünk objektivnek s igazi hazafias érzelmektől áthatott férfinak tűnt fel.«

»Csak most látjuk, hogy Jancsó sovinizta, miként az összes sovinizták, miként az összes Beksicsek. A helyett, hogy nemzete szeméit kinyitná, hogy lássa azon romlást, melybe mostani politikai rendszerével rohan, ő ellenkezőleg annál jobban nógatja, hogy még nyavalyásabban nyargaljon a közeli katasztrófa elé.«

Eddig a »Tribuna«. Hogy ezek után melyik fél a sovinizta: Jancsó-e vagy a »Tribuna«, mindenki eldöntheti.

Az orosz haditengerészet

költségvetése 1900-ra 87.564,700 rubelben van előirányozva (= 111.207,1000 forint.) Ebből 38.023,351 rubel kell hajóépítésre s a tüzérségre, 14.357,769 rubel hajók utazásaira, 3.200,000 rubel kikötő-építésre, 6.000,000 kikötők javítására stb.

Nagyváradi küldöttség a miniszternél.

— A vasuti üzletvezetőségért. —

A vidéken alig van város, a melynek nagyobb vasuti forgalma volna, mint Nagyváradnak. Hat irányban innét indul ki vasutvonal a vármegye és az ország különböző irányába.

Nagyváradnak ezen forgalmi fontosságát el ismerik irányadó helyen is, de az oly előszeretettel hangoztatott »nagynevű képviselőnk« és a kormányzatnál levő számos »befolyásos földünk« daczára, igen mostohán bántak el eddig Nagyváraddal.

A vasuti állomások kibővítésére egyes városokban, Aradon, Győrben stb. milliókat áldoz az államvasutak igazgatósága, vagyis inkább a miniszter s a mi nyomoruságos vasuti

— Kedves tisztelendő ur, tegnap ön vigasztalt engem és most sir.

Damjanich az egész uton nyugodtan szivarozott; szivarja éppen akkor fogyott el, mikor megérkeztek a vesztőhelyre.

A katonaság háromszöveget képezett, az elítéltek a középen maradtak lelkészeikkel.

* * *

A bakó, elvégezvén borzasztó mesterségét, Tichy őrnagy elé lépve, így szólt:

— Nemde őrnagy ur, jól teljesítettem kötelességemet?

— Emberileg! — felelt az őrnagy megindultan.

A sötét emlékü bakó, — szemtanuk állítása szerint — tényleg rendkívüli ügyességgel és gyorsasággal végezte irtózatossá kötelességét, oly annyira, hogy csodálatos módon egyiknek arca sem volt a halálos kinoktól eltörzítve.

Mikor a bakó félrevonult, az őrnagy imára vezényelte a katonaságot, az ima végeztével pedig beszédet intézett a csapatokhoz, feltétlen engedelmességre intvén őket.

Ezután hat granátos hátrahagyásával, a katonaság visszatért a várba, a lelkészek leterdéltek a bitófa előtt és imádkoztak...

A nap előbujt felhői közül, fényes sugarait lebocsájtá a földre és glóriát vont a vértanuk sápadt homloka köré...

állomásunk kibővítésére 200,000 frtot ígér majd a jövőre.

Igy vagyunk más tekintetben is. Sokkal kisebb jelentéktelenebb vasuti forgalommal és hálózattal bíró városok kaptak vasuti üzletvezetőséget s mi, daczára hogy olyan fontos vasuti góczpont Nagyvárad, mellőzve lettünk.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara hozta felszínre a kérdést s terjedelmes felterjesztésben fejtette ki a miniszter előtt, hogy a forgalmi érdekektől eltekintve, magára az államvasutakra is mily fontos, hogy Nagyváradon egy vasuti üzletvezetőség állítsák fel.

Nem azt kívánja Nagyvárad érdeke s a kamara felterjesztésének sem az volt a célja, hogy talán valamely várostól vegyék el a már meglevő üzletvezetőséget, hanem azt kéri, hogy a Nagyváradhoz legközelebb eső kolozsvári, debreczeni és aradi nagy területre kiterjedő üzletvezetőségek köréből kerekítsenek ki egy új üzletvezetőségi hálózatot; ezeknek hatásköréből vonják ki azokat a vasutvonalakat, amelyek már természetesen is egy nagyváradi központhoz tartoznának. Ezáltal a nevezett három üzletvezetőség nem hogy veszítene, sőt működése megkönnyítenék s még mindég tekintélyes vasuthálózat ügyeinek vezetése terhelné őket.

A kereskedelmi és iparkamara életrevaló felterjesztését Nagyvárad városa is pártolta s hasonló szellemű feliratban kéri egy vasuti üzletvezetőségnek Nagyváradon leendő felállítását.

A város felterjesztését tegnap egy sok tagból álló deputáció vitte fel a kereskedelmi miniszterhez. A küldöttségben a város törvényhatóságának tagjai és a kamara beltágjai közül mintegy 30-an vettek részt.

A küldöttség fogadtatásáról a következő távirati értesítést vettük.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter délután 4 órakor, az előre meghatározott időben fogadta a küldöttséget.

Beöthy László főispán vezetése alatt jelen voltak a tisztelgésnél:

Dr. Bulyovszky József, Reismann Mór, Huzella Gyula, Kunz Gusztáv, Laszky Armin, Steiner M. Albert, Deutsch K. I., Weisz Károly, Óváry Lajos, Frankl Lázár, Moskovits Mór, Voszka Ferencz, Rozslay Géza, Bognár Sándor, Beczkay Lajos, Lédeker Dávid, Milibák József, Müller Salamon, dr. Radó Ignác, Rothmann Jakab, dr. Sarkadi Lajos, Széles Lajos, dr. Vucskics Gyula, dr. Döry Ferencz, Gutmann József, dr. Grósz Albert, dr. Hoványi Gyula, dr. Konrád Márk, Nyíry György és Pékánovits Imre.

A küldöttség vezetője: Beöthy László főispán intézett beszédet a miniszterhez. Eljöttünk — ugymond — hogy kérjük Nagyméltóságodat, miszerint Nagyváradon, mint fontos vasuti góczponton egy vasuti üzletvezetőséget szervezni kegyeskedjék. Nem a kereskedelmi kamara és a város ez iránti kérvényében kifejtett helytálló indokokat ismételnem, csak arra utalok, hogy Nagyvárad városa kulturális, jótékonyági, társadalmi nehéz feladatait nagy áldozatkész-séggel teljesíti; de anyagi viszonyai igen korlátottak s nincs más vagyona, mint a polgároknak keresetéből fizetett közköltője. A jelen viszonyok között, — midőn elértünk a súlyos megterhelhetések határához s félő, hogy tovább nem fog eleget tehetni a város az eléje szabott feladatoknak, mivel a kereskedő és iparos polgárság annyi bajjal küzd, — gondoskodni óhajt új keresetforrásról. Vasuti üzletvezetőség felállítását kéri a város s e kérelmet a miniszter jóakaró támogatásába ajánlja.

Hegedüs Sándor miniszter válaszolt a főispán beszédére. Válaszában utalt arra, hogy a kérdés nincs abban az állapotban, hogy döntő választ adhatna. Nem

is akar olyan ígéretet tenni, amit esetleg nem válthatna be. Az államvasutak mostani szervezetében nem tökéletes, sőt igen is javításra szorul. Az üzletvezetőségeknél a minél hosszabb vonalak az irányadók, éppen azért nehéz dolog lenne Nagyvárad számára ez időszert új üzletvezetőséget szervezni. A város ügyei iránti nagy érdeklődésnek tanujelét látja abban, hogy ez ügyben ily nagy és tekintélyes küldöttség öt felkereste. Igéri, hogy a kulturális és közhasznú intézményeknek Nagyváradon való létesítésénél s az iparfejlesztés során kiváló tekintettel lesz Nagyváradra.

Válaszát befejezve, a küldöttség tagjait bemutatatta magának; mindannyival kezét szorított s szívélyes bucsut vett.

A miniszter válaszából világosan és sajnósan látható, hogy Nagyvárad nem kap vasuti üzletvezetőséget.

Nagyvárad város közügyei.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését. Alig fél óra alatt letárgyalták az előterjesztett ügyeket.

Jelen voltak: Réz Mihály elnök, Némethy Károly, Mezey Mihály, Dús László, Papp Miklós, Kinday Gyula, Mihelyi Adolf, dr. Baróthy Ákos, dr. Váry-Szabó Béla, Hlatky Endre, dr. Hoványi Géza, dr. Perjéssy Mihály, Istvánffy István jegyző.

Rácz Mihály főjegyző bejelenti, hogy Beöthy László főispán és dr. Buljovszky József polgármester a vasuti üzletvezetőség felállítására tárgyában a fővárosba utaztak s ez okból a belügyminiszter öt bizta meg távirat útján a közigazgatási bizottság ülésén való elnökléssel.

Tudomásul vették.

Felolvasták a polgármester jelentését a közigazgatás szeptember havi állapotáról. Az érdekesebb adatokat már közöltük.

Tudomásul vették a szakelőadók nemleges jelentéseivel egyetemben.

A kereskedelemügyi miniszterium leiratban értesíti a közigazgatási bizottságot az iparos segédek továbbképző tanfolyamára vonatkozólag. A közigazgatási bizottság ugyanis az 1898. évről felterjesztett jelentésében felemlítette, hogy az iparossegédek továbbképző tanfolyama, állami támogatás hiányában megszűnt. Az említett miniszter értesítése szerint a kultuszminiszter évenként 1500 frt segélyt ad a városnak a jövőben is és így módjában van Nagyvárad városának az iparostanoncz iskolával kapcsolatosan fenntartani az iparossegédek továbbképző tanfolyamát.

Tudomásul vették a miniszter leiratát s kiadták a polgármesternek.

Szeptember hónapban a városi házi-, gyám- és adópénztárt váratlanul megvizsgálták s rendben találták. Az erről szóló s bemutatott jegyzőkönyvet felküldi a közigazgatási bizottság a belügyminiszterhez.

A hegyen való kutyatartásért 18 szőlősgazdát mezőrendőri kihágás címén a rendőrkapitányi hivatal 10—10 korona büntetésre ítélte. — Ujabb I. fokú ítélethezatal végett visszaadták a rendőrkapitányi hivatalnak.

Dr. Ferjéssy Mihály kir. ügyész bejelentette, hogy a nagyvárad kir. ügyészség fogházában a zárkákat átalakítják s a munkálatokat e hónapban befejezik. Továbbá a nagyvárad kir. ügyészség létszámát egy ötödik alügyészi állással szaporította a miniszter. — Tudomásul vették.

Még néhány adóügyet intéztek el s az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Október 6. A szinügyi bizottság ülése d. u. 3 órakor.
Október 5. 6. 7. Népfelkelők jelentkezése a kis-város-házán reggel fél 8 órakor.
Október 19. 20. 21. Ellenőrzési szemle a várban. (Közös hadsereg.
Október 23. 24. 25. Ellenőrzési szemle a honvédkiegszítő parancsnokságnál reggel 8 órakor.

* **A villamos vasut szerződése.** A villamos vasut ügye január óta hever a kereskedelmi miniszteriumban s Nagyvárad város közönsége birkatürellemmel várta, hogy mikor intézik el ezt a városra pénzügyi és forgalmi tekintetből oly fontos kérdést. Mint Budapestről távirati uton értesülünk, a kereskedelmi miniszter multkori nagyvárad látogatásának mégis csak meg lesz a haszna ez ügyre. A villamos vasut építésére vonatkozólag a nagyvárad közuti vasut részvénytársasággal kötött szerződést a kereskedelmi miniszteriumban kedvezően intézték el, vagyis jóváhagyták. Mivel ez az ügy belevág a belügyminiszter ressortjába is, a jóváhagyás után a kereskedelmi miniszter áttette a belügyminiszterhez. E hónap végéig ott is elintézik az ügyet. Mivel a közuti vasutnak az építésre az engedélye már megvan, kedvező idő esetén mielőbb hozzáfoghat az építéshez s a szerződés szerint azt a jövő évi október végére át kell adnia a forgalomnak.

* **120,000 frt egy rakáson.** A közönséges polgár ember csak nagy ritkán, legfeljebb mutogatóban lát olyan nagy babás banknótát, a melyen 000 egészíti ki emeli nagygyá a szerény 1-est. De 120 darab ilyen értékes papirost ritkán lehet látni Nagyváradon egy csomóban. Akik tegnap Nagyvárad legujabb, kitűnően vezetett pénzügyi ügyletében: a Jelzalog- és leszámító bankban megfordultak, álmélkodva nézték a rengeteg pénzt: 120,000 frtot egy rakáson. Az osztálysorsjáték igazgatósága küldte le a nevezett pénzügyi ügyletnek, hogy a 400,000 koronát nyert sorsjegy tulajdonosok közül háromnak fizessék ki belőle a 40,000—40,000 frtot. A nyeremények átadására Schäffer Adolf a Budapesti Takarékpénztár helyettes igazgatója és Sebestyén Samu az osztálysorsjáték vállalat titkára is lejöttek Nagyváradra. Keresték a szerencsés nyerőket, de a pénzt még sem vette fel senki, mert az illető nyerők már felutaztak Budapestre, vagy a sorsjegyet küldték fel a fővárosba. Így a 120,000 frt ismét utra kelt az ország fővárosa felé.

* **A regrutak.** Tegnap hangos volt a város; felbékretázott legények jártak nagy csoportokban az utcákon, kalapjuknál a behívó jeggyel. Mindannyian a vár felé tartottak, hogy bevonuljanak a nehéz három esztendőre katonának. A legények zöme torka szakadtából dalolta:

Besorozott a német katonának . . .

de sokan közülök szomorú arcuzal ballagtak utánuk, sajnálva a csendes falusi otthont. Természetesen nem hiányoztak a kísérők sem, akik cipelték a kis ládikákat, amelyekben a madárlátta falusi cipő mellé jutott egy kis zsirozni való is. Öreg ember, öreg asszony, fiatal leány bus arcuzal kísérték a leendő

hadfiakat, kinek az anyja, kinek a testvére, vagy szive választottja tette meg velük az utat. A várkapunál voltak érdekes jelenetek a bucsuzónál. Alig fogtak ki az ölelésből, csókból. A folyó év tavaszán besorozott ujonczok tegnap és ma reggel vonultak be a csapatokhoz.

* **Savanyu szőlő.** A várad hegyen már érett a szőlő, idestova le is szüretelik. Tehát most van a szőlő évad és bizony szívesen néz mindenki a szőlő után a hogy tud. Nagybárára pénzért, de akadnak olyanok is, kik pénz nélkül óhajtnak a szőlő zamatját élvezni. Jó hamvas és zamatos szőlő kacsintgat a tőkéről, különösen a Czeglédy Sándor-féle szőlőhegyen már hónapok óta. Észre vették ezt legkülönösebben Ács Ferencz és Gál Lajos lakatos inasok, kik egy kolozsvári-utcai műhelyben dolgoznak és egyrészt ingyencsészből, másrészt haszonból, már egy hónapja, hogy hordták a szőlőt. Persze anélkül, hogy rajta vesztettek volna. De hát a famózus korszak története rajtuk is beteljesedett. Tegnap éjjel nem kevesebb mint egy zsák szőlőt czeplettek felváltva a kolozsvári-utczán végig. Feltűnt az igyekezet Szabó Péter rendőrnek és csupa kíváncsiságból megkérdezte őket. A fiuk ötöltek-hatoltak, de végre is töredelmes vallomást tettek, hogy a zsák tartalma lopott szőlő és hogy ők „viribus unitis” már egy hónapja, hogy lopnak ugyanazon helyről. — Ugyanakkor Hoványi Ferencz főorvos szőlőjében is akadtak hivatlan látogatók. Szintén nem másért, mint a szőlő értékesítésért. Ezek is rajta vesztettek, megfogta őket a hegykerülő. Így kerültek aztán a rendőrség elé. Mindhárom domináló kőműves legény. A lakatosoktól csupán abban különböznek, hogy míg azok töredelmesen bevallottak mindent, a kőművesek körömszakadtáig tagadnak.

* **Felmondta a szolgálatot.** A Széles-utczán felállított vízvezetéki közkut ismét felmondta a szolgálatot s már napok óta el van zárva. Sűrűn szokott ismétlődni ez az állapot a Széles-utczaiak nem nagy öröme, mert ilyenkor aztán a legnagyobb vízhiányban szenved a lakosság és fél órákat kell menniök, hogy egy kis jó ivóvízhez juthassanak. Lehet, hogy mire e sorok megjelennek, már kijavítják a kutat, de ha még nem tettek lépéseket, úgy felhívjuk reá az illetékes körök figyelmét.

* **A járványkórház átvétele.** A várad-velencei zsidó-temető közelében épített és berendezett járvány-kórházat ma, pénteken délután 4 órakor veszi át véglegesen a város.

* **Örült-e vagy csak üldözik?** Ismeretes a közönség előtt Czirjék Emil vasuti ellenőr esete, aki Nagyváradon a tavasszal feltűnt különös viselkedésével, s különösen azért, hogy czilinderben, mezitlábjárta s a nyilvános helyeken: kávéházakban és vendéglőkben is így jelent meg. Midőn a rendőrség elé került elmebetegség gyanuja miatt, azt állította, hogy teljesen józan eszű, de a családja üldözi. Napokig eltűnt aztán, de végre is a biharmegyei közkórházban megfigyelés alá vették s ismét felvitték a fővárosba, az elmebetegek közé. Azóta már el is feledték a Czirjék esetét, de tegnap egy leirat érkezett Nagyvárad városához, a melyhez mellékelve volt Pázmány Lajosné kálváriai-utczai lakosnő terjedelmes feljelentése. Az asszony ezt a feljelentést egyenesen a miniszterhez küldte. Elmondja benne, hogy erőszakka mint fogták rá Czirjékre, hogy örült s ép elmeje daczára az örültek közé zárták, pedig budapesti orvosok igazolták, hogy nem elmebeteg. A feljelentés szerint Pázmánynéra, ak

bujdoklása között Czirjéknek menhelyet adott, azt a benyomást tette, hogy nem örült. Kéri a minisztert, hogy ne engedje, miszerint egy ember józan, ép elmével az örültek házában szenvedjen. A miniszter utasítja a várost, hogy vizsgálja meg az ügyet.

* **A népfelkelők jelentkezése.** Ismételtén felhívjuk az igazolvánnyal ellátott kiképzett népfelkelőket, vagyis akik kiszolgált katonák, hogy még ma, október 6-án és holnapokt. 7-én a régi városháza sorozótermében jelentkezzenek. Akik a jelentkezésről elmaradnak, szigorúan megfognak büntettetni.

* **A hadmentességi adóljástromok közszemlén.** A magy. kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott 1899. évre szóló hadmentességi díj kivétési lájstromok az 1883. évi 44. t.-cz. értelmében 8 napi közszemlére folyó hó 7-től 14-ig bezárólag a városi adóhivatal szobájában azon figyelemzetéssel tétetnek ki, miszerint azt az érdekeltek megtekinthetik és hadmentességi díjuk elleni netaláni felszólamlásukat Nagyváradi város közigazgatási bizottságához 15 nap alatt benyújthatják. Nagyváradi, 1899. évi október hó 5-én. *Bordé Ferencz*, tanácsnok.

* **Töke-terebosi hős.** Az 1881-iki zempléni parasztlázadásnak következő érdekes epizódját eleveníti föl az Adalékok című, most megjelent füzet. A lázadás alkalmával Töke-Terebes városának is szomorú szerep jutott, mert a környéken összefogdosott nyolczvan-száz főnyi ur népet odahurczolták a vérszomjas tót parasztok. Már statáriumot is ültek az urak fölött, akiket egytől-egyig halálra ítélték. Mielőtt azonban végrehajthaták volna a halálos ítéletet, váratlanul ütött a foglyoknak a szabadulás órája. Szölényi József cs. királyi kapitány, ki abban az időtájt Kandó Gábor házában Míglen községben töltötte szabadságidejét, értesült az esetről, elhatározta, hogy megmenti a halálra ítélt urakat. Felöltötte egyenruháját, valami nagy, »pecsétes iratot« kerített valahonnan, azután lóra ült és Terebesre vágatott. Ott a lázadó parasztok vezetőembereinek azt mondta, hogy ő a császár embere s azért érkezett Terebesre, hogy átvegye tőlük az ügyek vezetését. Előmutatta a nagy »ötpécsetes levelet«, a minek vakon hittek az olvasni nem tudó parasztok. Együttal kijelentette, hogy föltétlen engedelmeséget követel mindenkitől, míg a parasztok segítségére küldött katonaság megérkezik. (Titokban már elindulása előtt segítséget kért a kassai katonai főparancsnokságtól. A parasztok engedelmisséggel hajoltak meg »a császár embere« előtt, kinek aztán első dolga volt megnyugtatni a siralomház halálra ítélt lakóit. Negyvennyolcz óra múltán megérkezett Terebesre az első kisebb katonacsapat, melyet Szölényi százados legott a halálraítéltek őrizésére rendelt; a később Terebes alá vonuló, az elsónél valamivel erősebb csapatot pedig a föllázadt parasztság és az előcsahosok elnémitására alkalmazta. A parasztok, a mikor megsejtették a kelepzést s látták, hogy az urak, akiknek vétették magukat a katonaságra, hogy sortűzzel kellett őket visszalökni. Szölényi századosnak később nem annyira a »sortűz«, mint »a kommandóba történt illetéktelen beavatkozás« miatt nagy kellemetlenségei voltak, hanem szerencsésen kiszabadult azokból is s később Terebesen, mint nyugalmazott ezredes és Kandó Gábornak, a győri csatában vitézül harczolt zempléni főkellet nemesség ezredes kapitányának a veje, köztisztelettel és szeretettel környezve élvezte boldog házasságának éveit.

* **Szemle a szőlőtelepen.** Dr. *Beöthy* László főispán dr. *Bulyovszky* József polgármesterrel a nagyváradi szőlőhegyen szemlét tartott. Megtekintették a telep berendezését, a felszereléseket és a munkamenetet, mely után részt vettek a kezelő bizottság ülésén. Ez ülésen dr. Sipos Árpád elnöklété alatt jelen voltak: dr. Molnár Imre, Bordé Ferencz, Tichy Gyula és Márkus János hegybíró. Az ülésen szóba került az idej oltvány kioltási tervezet, melynek végzetével dr. *Beöthy* László főispán a legnagyobb elismeréssel szól a szőlőtelep kezeléséről s a jelen levő kezelő bizottságnak

köszönetét nyilvánította a tapasztaltakért. Különösen elismeréssel szól a telep azon törekvéseért, hogy a készített oltványokat mentől olcsóbban bocsássák a birtokosság rendelkezésére s hogy tekintélyes részt ingyen oszszanak ki a szegényebb tulajdonosok között. A társaság a telepet *Márkus* János kalauzolás mellett tekintette meg s annak berendezését a legnagyobb meglepéssel szemlélte.

Perotti művészi köruton.

Néhány nap óta színházi körökben érdekes hír jár szájról-szájra *Perotti* Gyuláról, az Operaház tenoristájáról. Azt rebesgették, hogy *Perotti*, a ki egy Németországi turnéra kapott szabadságot, Hamburgból Amerikába vitorlázott. Mi is megemlékeztünk már erről a hírről s bár nem említettük a művész nevét, mindenki tudta, hogy csak *Perottiról* lehet szó. A jeles művész határozatlan időre szabadságot kapott az Operaház igazgatóságától s szabadságát most arra használja föl, hogy a yankeek országában szerzesse vissza elvesztett vagyonát csengő tenorjával.

Perotti Gyula ugyanis az utolsó időben igen rossz anyagi helyzetbe jutott. Régebben szinte kiapadhatatlan jövedelmi forrásai voltak, de egyszerre szegény ember lett, úgy, hogy még a fizetésének nagy részét is adósságai törlesztésére kellett fordítania. Ennek a hirtelen változásnak többféle oka van. Majdnem minden anyagi vállalkozása balul ütött ki. Bolondja volt a virágnak. Néhány évvel ezelőtt egy Párisban rendezett virágkiállításra mintegy ötvenezer frank értékű virágot küldött pompás trienti kertészetéből. Igaz kapott érte egy szerény kitüntetést, de ötvenezer frankjába került a mulatság. A bürzén is játszott, de ott sem mosolygott rá a szerencse. Egy bürzeügnök állítólag nagyobb spekulációba ugratta bele s rövid idő alatt több százezer forintot veszített. A czirkveniczai fürdő részvényei szintén ezekre menő veszteséget okoztak neki.

Az utolsó időben már igen egyszerű életet élt. Az István főherczeg szállóban lakott, de ebédelni egy Arany János-utcai olcsó vendéglőbe járt. A nyáron vidéki körutra indult, de e művészi vállalkozása sem hozta meg a remélt hasznot. Ekkor határozta el magát, hogy amerikai turnéval próbál szerencsét. Tervének megnyerte Kommer Antalt, a Vigadó volt bérletjé, a ki a pénzt adta a művészi vállalkozáshoz. Kommer Antal valamikor igen vagyonos ember volt; atyjától nyolczvanezer forintot kapott. A Vigadó bérletén azonban sokat vesztett s nem volt több szerencséje akkor sem, a mikor a Metropole szállót bérelte ki. Végre elhatározta, hogy vagyona maradványával más mesterséget próbál. Amerikára gondolt, a hol már egyszer öt esztendeig tartózkodott. Szerződést kötött *Perottival*, hogy impreszáriója lesz utjában s most vasárnap Budapestről elutazott Hamburgba, a hol a művészszel találkozott. Célja az, hogy *Perottinak* alkalmas szerződést keres egy amerikai operánál, vagy maga szerződöt operai társulatot s bejárja vele Amerika nagyobb városait. Több ezer forintért jelmezeket vásárolt *Perottinak* s megszerezte volt jelmezeit is. Ha a vállalkozás úgy sikerül, mint a hogy remélik, úgy alig térnek vissza egyhamar Európába, ha pedig *Perotti* hangja már elvesztette volna régi varázsát, úgy visszaférnek s itt eleget tesz szerződésének, a mely még egy évig az Operához köti. Kommer pedig a filadelfiai export kiállításán akar szerencsét próbálni.

Perotti különben nem utazott el egyedül. Magával vitte *Bartóki* Matild énekesnőt, régi

tanítványát és pártfogoltját. Ha a felesége ellen néhány évvel ezelőtt megindított válópöre eldől, akkor hir szerint feleségül veszi a huszonöt-huszonhat éves művésznőt. Ugy beszélnek, hogy a társasághoz egy fiatal ismert zongoraművész is csatlakozott.

Perotti első színpadi sikereit Boroszlóban aratta 1863-ban. A következő évben Prágában ismerkedett meg a budapesti német opera karmesterével, *Barbierivel*, aki Budapestre hívta vendégszerepelni. Majd Milanóban aratott fényes diadalokat s utána Konstantinápolyba, majd Bécsbe került, ahol 1868-ig működött. A bécsi operától megválva ismét Olaszországba utazott s 1875-ig beutazta egész Európát és Amerikát. 1875-ben egy évig Budapesten énekelt s 1878-tól kezdve kevés megszakítással Budapesten is maradt. Amerikai, németországi és olaszországi vendégszereplése után 1890-től a budapesti Operaháznak volt rendes tagja s a budapesti közönség egyik legkedvesebb énekes. Hosszu művészi pályáján sok kitüntetés érte: Romában a Szt.-Czezcilia akadémia tiszteletbeli tagjává választotta; Madridban a III. Károly lovagrend tagja lett, nálunk pedig a *Ferencz József-rend* lovagkeresztjével tüntették ki.

Perotti család, neve tulajdonképpen *Prott* s e miatt a nyáron ügye volt a budapesti törvényszékkel is. Egy váltóját nem akarta elismerni, mert alatta nem *Prott*, hanem *Perotti* név állott. De a törvényszék elutasította védekezésével. Bohém gondtalanságát semmi sem bizonyítja jobban, minthogy nem volt tagja az Operaház nyugdíjintézetének. Annyira bizott vagyonában, melytől most a balsorsa megfosztotta.

IRODALOM.

»Az erkölcsi nevelés gyakorlati vezérkönyve.« Az erkölcsi nevelés gyakorlati vezérkönyve cz. mű célja az iskolai és családi nevelésben az erkölcsi irányzatot előmozdítani. Mindenfelé az a panasza, hogy az erkölcsiség sülyed az egész társadalomban. A jót önmagáért cselekedni nincs elég akaraterő az emberekben. Önzés és számítás legtöbbször még a jótettek rugója is. Ezt az áramlatot valami uton más mederbe kell terelni s valami közelebbi s biztosabb ut a nevelésnél nem létezik. *Vaday* könyve a tanítók, szülők és hitoktatók használatára van szánva s bizonyára nemcsak megkönnyíti ezek munkáját, — de amire legnagyobb szükség van — *összhangba is hozza*. Példái minden részében hazafiasak, tehát a hazafias neveléshez is alapot nyújt. A tanulságok, példák és gyakorlatok úgy vannak összeállítva, hogy köztük még a laikus szüle is megtalálja teendőjét, ha pedig a könyvet, illetve ennek példáit és fejtegetéseit a növendékek olvastatja: a legalkalmasabb anyagot találja az értelmezéshez.

A mű hét főrészből áll s az emberi és polgári viszonyok minden alakjára kiterjed, melyeket 69 fejezetben dolgoz fel a szerző — mindenikben egy-egy szemet adva a magyar történelem alakjainak erkölcsi nagyságokban tündöklő kincsesházából. Az I. rész a család és háztartásokról szól s mindjárt elől *Dugonics* példáját adja, aki anyja után a tűzbe ugrott. A II. rész *Magunkról*, vagyis testünk és lelkünk gondozásáról szól. A III. rész az állatokról, a IV. rész az iskolai és polgári életéről, az V. rész az emberi társadalomról szól. A VI. rész a magyarázatra, értelmezésre méltó közmondások alakjában az általános igazságokat adja, — a VII. rész pedig Istenről szól. Ez a rész a munka legrövidebb és leggyengébb része is, de hát egy ember nem lehet mindenben szakember. A szöveztet, dadogó-tanítás stb. keresztül egész a theológiáig.

Igazságszolgáltatás.

Két uzsorás.

A budapesti büntető törvényszék két uzsorapórt tárgyalt ma. A vádlottak: *Strelinger* Samu és *Ötvös* Nándor más és más módon üzük galád mesterségüket. Amaz leplezetlenül s ha az ellene emelt vád igaz, a legkegyetlenebb módon, míg *Ötvös* Nándor, aki az »iparszerű uzsorások« közül való, bizonyos formák közt zsebeli ki áldozatait. Míg ugyanis *Strelinger* egész szeméremtelenül 200 forint kamatot vesz 1000 forint után egy hónapra, *Ötvös* Nándor az uzsorakamatot »provizió« czimén hajtja be attól, a kit hálójába kerithet. A lelketlen piócza közül *Ötvös*, aki ellen egész sor vád van, körülbelül egy év óta vizsgálati fogságban ül. Eseteiket külön ismertettük, ugy, amint azokról az ellenük hozott vádharározat megemlékezik.

Strelinger Samut, aki »ügynöknek« mondta magát, *Weisz* Zsigmond pálinkakereskedő jelentette fel.

Ez a szerencsétlen ember valahol a külvárosban bérbé vett egy nagy bérházat s azt olyan szegény embereknek adta ki, a kik hetenkint szoktak házbért fizetni. Ő maga a háztulajdonosnak havonként fizetett 1300 frtot. Mivel pedig *Weisz*nak pénze nem volt, *Strelinger*nek a segítségét vette igénybe. A derék ember »segített« is rajta. Váltóira, szinte szörnyűség leírni, a következő kamatok mellett adott pénzt hónapról-hónapra:

1896. augusztusában 1000 frt után 1 óra	200 frt
» szept.-ben 1200 » »	1 óra 300 »
» októberben 1000 » »	6 hétre 200 »
» novemberben 1000 » »	1 óra 200 »
» decz.-ben 500 » »	6 hétre 100 »
1897. januárban 600 » »	2 hétre 150 »
» februárban 500 » »	1 óra 100 »
» márcziusban 400 » »	6 napra 40 »
» májusban 300 » »	2 óra 100 frt

kamatot vett *Strelinger* Sámuel, tehát állandóan 300 százalékra dolgozott. Így mondja el ezt *Weisz* Zsigmond panasza, melyet dr. *Fekete* Gyula bíró elnöklésével tárgyal a törvényszék. A vádhatóságot dr. *Gruber* Alajos kir. ügyész képviseli, a vádlottnak dr. *Pollák* Illés ügyvéd a védője.

A tárgyalás a vádlott, *Strelinger* Samu kihallgatásával kezdődött, a ki egészben véve mindent tagadott, még azt is, hogy egyáltalán kölcsönt adott volna valaha *Weisz*nak. Majd a tanuk döntik el a vád sorát, mert a bíróság tizenkilencz tanut idézett meg.

Weisz Zsigmond fenntartja a panaszát. Hozzáteszi még, hogy *Strelinger* egy bérzeügyletbe is »beugratta« 1896. szeptemberében, a mikor a kukoricza napiára 4 frt 96 kr. volt. Amint aztán a tengeri ára rohamosan hanyatlott, a vádlott egy váltóért kiengedte az ügylethől.

Elnök: Hát csakugyan fizette volna maga azokat a borzasztó kamatokat?

— Fizettem, mert a pénzre szükségem volt.

— És mint csinálták a dolgot?

— Adott például az 1000 forintos váltómra nyolczszáz forintot, a váltót pedig viszakaptam.

— S hol vannak ezek a váltók?

— Nincsenek meg.

— Miért?

— Mert *Strelinger* mindig eltépte.

— De így hogyan higyjünk mi magának?

— Majd itt lesznek a tanuk.

A törvényszék későn fogott a tanuk meghallgatásához s így az ítélet csak délután lesz kihirdetve.

*

A másik tárgyaláson egy fővárosszerte ismeretes pénzágens, *Ötvös* Nándor volt kereskedő a vádlott. Ismert uzsorás, akinek évek óta folyvást baja van a büntető bírósággal. Már a külseje is ellenszenves: félvállu, kancsal, tömzsi alak, aki idegesen izeg-mozog, mikor a büneiért kell helyt állnia. *Ötvös*t ezuttal a bírótönből vezették a felette ítélező tanács elé, melyben dr. *Haupt* bíró elnököl. Vele szemben a vádlottak padján ül a felesége, szül. *Spitz* Róza is, aki azonban a férje ellen főnnálló vádak közül csak egyenél van bünrészeséggel vádolva. A tárgyaláson közvadászként dr. *Polgár*

kir. alügyész, védőként dr. *Káldor* Gyula fővárosi ügyvéd szerepel.

A bíróság *Ötvös* Nándort a *Weisz* Ignác panaszára okirathamisítás, *Paun* Márdonne panaszára uzsora, *Boreghi* József könyvkereskedő panaszára uzsora, *Kollarecz* Károly panaszára okirathamisítás és hamis tanuzás, *Münzer* Vincze feljelentésére sikkasztás, *Deutsch* Albert panaszára uzsora és *May* Róza panaszára okirathamisítás miatt helyezte vád alá. Az utolsó vád tekintetében van *Ötvös* is bünrészeséggel vádolva. Mielőtt a bíróság rátért volna az egyes vádpontokra, kihallgatta a vádlottakat az általános kérdésekre.

Haupt elnök: Hanem aztán *Ötvös*, maga ideges ember, ne indulatoskodjék!

Ötvös: Kérem. De akkor tessék ezt az embert (a börtönre mutat) odébb küldeni melőlem.

— Jól van. Nos s most feleljen, hány éves?

— Ötven.

— Hol született?

— Vendégen.

— Volt-e már büntetve?

— Hamis tanuzzerzésért félelvi börtönnel.

— Vannak-e gyermekei?

— Hét apró gyermekem van.

Erre a törvényszék elővette elsőnek a *Weisz* Ignác panaszát. *Weisz* átadott *Ötvös*nek egy 750 frtos váltót, melyen dr. *Pacséri* Károly is kezes volt, értékesítés végett. A váltót nem fogadták el a bankban, mire *Weisz* másik váltót adott uj kezesekkel. Erre kapott pénzt. Nehány hónap mulva *Ötvös* az első váltót, mely feledékenységből nála maradt, beperesítette. *Ötvös* azzal védekezik, hogy a váltó az övé volt, mert a magából kifizette értékét.

Haupt elnök: Hogyan?

— Még mielőtt a bankba vittem a váltót, adtam *Weisz*nek 500 frt.

— Ez volt minden?

— Utóbb még ékszereket is adtam neki.

A panaszos egészen valótlannak mondja ezt a védekezést és összes kárát 1500 frtra teszi.

Dr. *Káldor* védő: Azt is tagadja, hogy ékszereket kapott *Ötvös*től?

Panaszos: Erre a kérdésre nem felelek.

Elnök: De tessék, mert tudnunk kell.

— Hát kaptam, de egy ékszerész-től s *Ötvös* csak közbenjáró volt, amiért 30 frtot kapott tőlem az ékszerek elzálogításakor.

Pacséri Károly dr. kijelenti, hogy neki két váltóját értékesítette *Ötvös* s ha »busás díjakat« fizetett is, másként nem szenvedett kárt.

Ezután *Bereghi* József könyvkereskedő panaszra került sorra. *Bereghi* 250 frtos váltójára, melyet *Gerő* Imre és *Kostyál* Jenő könyvkereskedők zsráltak, a vádlott 190 frtot adott. Lejáratkor fizetés helyett *Ötvös* egy 400 frtos váltót kért, de adott érte a panaszosoknak a régi váltón felül — 30 frtot. A következő prolon-gácziónál uj váltót kapott *Ötvös*, de a régít is, mint szokta, ott »felejtette« magánál s utóbb 25 frtért adta vissza. Ekként a vádlott 190 forintjáért behajtott — 425 frtot.

Miután *Bereghi* kijelentette, hogy az amugy is nagy bajban levő vádlott megbüntetését nem kívánja, e vádra nézve kihallgatták még dr. *Politzer* Gusztáv és dr. *Lázár* Ignác ügyvédek, továbbá *Gerő* Imre, *Lukács* János és *Lukács* Dániel tanukat.

Ez ügyben, mert még öt vádpont van, annyi a tanu, hogy ítéletet alig hozhat ma a bíróság.

Agár- és lóverseny Bihar-Ilyén.

Oktober hó második felében zaj és vigság veri fel a különben csendes bihar-illyei határt.

Az agársz-egylet gondoskodik róla, hogy az őszi szezonnak is meg legyen a speciális szórakozása s október hó 21. és 22-ikén sportmulatságot rendez a bihar-illyei határban.

Nagyszabásu agár versenyt rendez, a mely egy pontból: vadász-versenyből fog állani.

A sport-ünnepélyre vonatkozó hivatalos értesítés a következő:

A biharmegyei agárszegylet f. évi október hó 21. és 22-én Bihar-Ilye határában elegy-agárversenyt és ennek befejeztével pedig lóversenyt rendez. Versenyszabályok az agárversenyekre. Versenydíj a győztesnek: tiszteletdíj. — Versenydíj a másodiknak: tiszteletdíj.

1. Versenyre általában csak az az agár bocsátatik, melyet tulajdonosa, vagy ennek megbizottja a versenyt megelőző napon az egyleti jegyzőnél esti 6 óráig Szalontán nevez s egyidejűleg érte a nevezési díjat egyleti pénztárnoknál befizeti.

A nevezés az agarak nevének, színének korának és nemének megjelölésével történik.

Nevezési díj egy agárért 5 frt, nem egyeti tagoknak 10 forint; első díjat nyert agárért, a nevezési díj kétszeresen fizetendő.

2. A verseny-agarászat előző napján tartandó közgyűlés küldöttsége által eszközli a nevezett agarak versenyfutásra való összevetését; mely páros futás sorshuzás utján történik. E sorshuzás állapítja meg a futások sorrendjét is.

3. Ha az első összevetésnél egy tulajdonos két agara összeesik, összevetésre visszadobatik kivéve, ha két agár neve utójára marad.

A versenyfutamok után további versenyre fennhagyott agarak összevetése az agarászat színhelyén, a 2-ik pontban említett küldöttség által, szintén sorshuzás utján eszközöltetik.

4. Az összevetés utján pár nélkül maradt agarak erővesztésre futnak.

Az erővesztésre futó agárhoz a tulajdonosnak kell gondoskodnia egy erővesztőről.

5. A verseny-agarászatot előző közgyűlés a versenyfutamok megbírlására egy versenybíróválaszt, a ki az összes futamokon fog ítélni, ki mellé az elnök pótbíróvá jelöl ki.

A bírók ítélete ellen felebbezésnek nincs helye, kivéve, ha az ítélet a versenyszabályokkal homlokegyenest ellenkeznék, mely esetben az elnök, vagy ennek helyettese, ennek eldöntésére bizottságot hív össze. A bizottságban részt vesznek az elnökön kívül a gyepvezér és az elnök által kijelölt pótbíró.

A versenyfutás alatt a bíró elé lovagolni tilos.

6. A bíró köteles az általa bírálandó versenyfutamot szorgos figyelemmel kísérni s ítéletét egység alapján, melyet indokolni nem köteles, az egybegyűlt agárszok előtt érthetően kinyilvánítani.

Az egységek a következőképen állapítanak meg:

Az első vágás 2 egység, minden további vágás 1 egység, kivéve, ha az egyik agár a másikat zsinórban megelőzi s a nyulat megvágja, mely 2 egységnek számítatik. Zsinórba előmenetel vágás nélkül számításba nem vétetik. A nyul megfogása egy egység. »Vágás« alatt a nyulnak az agár által oly közvetlen megközelítése, vagy érintése értendő, hogy általa a nyul futásának irányát kisebb nagyobb mértékben változtatni kénytelen.

Zsinórban megelőzi egyik agár a másikat, ha hátulról mellette egyenes irányban elé szalad.

7. Minden versenyfutásban ítélni kell, kivéve:

a) ha a nyul fekvő helyétől számított 100 méter távolon belül vágás nélkül menedékhelyre fut;

b) ha a futamban a 10. d) pontja szerint egy harmadik agár is résztvesz;

c) ha a süldő nyulon igen rövid futás miatt ítélni nem lehet;

d) ha hajtás közben több nyul ugrik fel s a két agár két különböző nyulat vesz fel s esetleg az eddigi futáson ítélni nem lehetne.

Ezen esetekben uj futásnak van helye. Az uj futás az illető agártulajdonosok bármelyikének kívánatára a futásra következő pár agár lefutása után következő időre tűzendő ki.

8. Feltétlenül elejtendő az agár:

a) mely a nyulat menedékhelyéig be nem éri, kivételt csak a 7-ik a) pont alatt említett eset képez;

b) mely nyul után oldalt indult az ugynevezett »puskázó« vagy kertesző agár;

c) mely hajtás közben megáll;

d) mely egy vagy több vágás után a nyulat nyílt mezőnyös zsinórban menekülni engedti, a nélkül, hogy menedékhelyéig teljes erejéből futva kísérené;

e) mely az elnök által versenyfutásra kitűzött helyen és időben nincsen jelen.

9. A díjra fenmaradt agár tulajdonosának, ha agara aznap két nyulon futott, joga van a döntő futást másnapra halasztani.

10. Birságul az egylet pénztárába 5 forintot fizet:

a) a ki a bírót ítélete kimondása iránt informálni megkísérli;

b) a ki a kinyilvánított bírói ítélet ellen nyíltan fellép s azt nyilvánosan kárhozzátólag bírálgatja;

c) ki az agarászat alatt a hivatottak által megállapított rendet zavarja;

d) a kinek agara a soron kívül a versenyfutásba szalad s abban tényleg résztvesz s a nyulon egy vagy több vágást ejt.

11. A versenyfutásra eresztendő pár agár angol pórázon vezetendő. Ez alul kivételt — a netáni kivételes körülmények tekintetbe vételével csak az egyleti elnök vagy annak helyettese engedélyezhet.

12. Az agarakat a versenyre pórázon vezető egyén azokat a nyul után csak a gyepezér »ereszd«, »hajrá« kiáltására eresztheti szabadon.

13. A verseny-agarászatot megelőző napon tartandó közgyűlés a verseny-agarászat tartására egy lehetőleg helyismerő gyepezért választ, ki az agarászó csapatot nyulkeresésre vezeti és vezényli, ennek vezényletét az agarásztársaság követni tartozik.

Ugyancsak ezen közgyűlés egy helyettes gyepezért is választ és a netán meg nem jelent egyleti tisztviselőket adhoc helyettesíti.

14. Agarászatokon a rend fentartása az egyleti elnök joga és kötelessége, az ő rendelkezésének tiszteletben tartását és követését minden agarászó tag lovagias kötelességének ismerje.

Nagyvárad, 1899. október 11.

Lóverseny tervezete.

Vadász-verseny. Tisztelet-díj a győztesnek. Távoltság kb. 5000 m. teher kiegyenlítés nélkül. Futhat minden agarász-egyleti tag tulajdonában levő ló, mely az agrárverseny mindkét napján a futamokon bone-fide lovagolva lett, azon lovak kivételével, mely nyilvános versenyeken indultak (ide nem értetnek Nagyváradon a biharmegyei lovak részére fenntartott versenyek). Tét 5 korona. F. v. f.

Nevezni lehet a helyszínen, közvetlen a verseny előtt.

Pallay Lajos,
egyleti elnök.

Háboru.

Ki emlékszik ma már Barnatorra. Ez a czirkuszbohócból lett kalandor volt a Witwatersrandi aranybányák megalapítója. A szerencsevadászok és kalandorok egész legiója lepte el aztán a derék és puritán erkölcsű burok kis köztársaságát. Barnató maga, miután szédelő börtömanőverei révén milliomos lett, később tönkrement és öngyilkos lett. De a szerencsevadászok és kalandorok nagy serege maradt utána, a kik tovább gründolnak és szédelegnek. És a nagy és hatalmas Anglia ezeknek a kalandoroknak protektora. Azt követeli, hogy a derék burok szolgáltassák ki nekik hazájuk alkotmányát és függetlenségét, fogadják be őket az alkotmányba, adjanak nekik szavazati jogot és juttassanak nekik helyet a parlamentben. Mert ha nem — megüzeni a háborut. Soha még galádabb ürügy alatt nagyhatalom nem indított háborut. Az egész civilizált világ a legnagyobb elkéséredéssel nyilatkozik az angolokról, a kik még nem rég — a Dreyfus-ügy alkalmával — Franciaország erkölcsbírójául tölték fel magukat. És meleg rokonszenvvel kísérik a derék burok hadikészülődéseit. Ezek az igazi

férfiak. Harczbaszállnak mind, ifjak és vének, nem marad otthon senki, a ki fegyvert tud a kezébe fogni. A háboru e pillanatban talán már meg is kezdődött. Krüger elnök ultimátumot intézett Angliához, amely szerint ha 48 óra alatt nem vonja vissza csapatait a határról, nyomban megkezdi az ellenségeskedést.

London, okt. 5. A Reuter-ügynökség jelent: Hir szerint a pénzügyminiszter a tengeri hadi készülődések eddigi költségeinek fedezésére máris három millió fontot utalványozott ki. A kormány az alsóház helybenhagyása nélkül nem fog ezen az összegben túl menni, hanem megkéri az alsóházat, hogy nyolcz millió fontot meg nem haladó összeget bocsásson rendelkezésére. A katonai hatóságok intézkedéseket tettek a Natalon átvezető ut berendezésére és védelmére nézve. Ezen a vonalon állítólag elegendő haditábor van élelmiszerek összegyűjtésére és a csapatok pihenésére, úgy, hogy a csapatok mindjárt partraszállásuk után a harczonalba küldhetők és az indulást semmi sem akadályozná. A Dél-Afrikába szánt csapatok létszáma meghaladja a 40,000-et.

London, okt. 5. A nemzeti szabadelvű pártgyűlés ügykezelő választmánya olyan határozati javaslatot fogadott el, a melyben azt mondja, hogy a dél-afrikai fenyegető helyzetet a főforgó differenciák nem indokolják és a választmány sajnálja, hogy a választójog kérdése miatt való vizsályt áttették a szuverenitás kérdésének terére.

A határozat továbbá azt a reményt fejezi ki, hogy Transzvál most megadja az öt év után való választójogot, miután biztosították róla, hogy függetlenségét nem fogják esorbitani. A határozatban végül figyelmeztetik Satisburyt, hogy ő felelős a békére irányuló tárgyalások folytatásáért. (M. T. I.)

Budapest, okt. 5. (Saj. tud. táv.) Londonba érkezett hírek szerint a burok az új folyamán megszállták Lainsneket és nagy számmal állást foglaltak a Volksrustól délnyugatra emelkedő hegyeken. A burok ma megkezdtek az előnyomulást a tűzéréség általános előretolásával; holnap megszállják a Majula hillt. Az angolok Natalt a határtól Glenceig elhagyni készülnek. Symons tábornok előkészületeket tett, hogy Newkartlet 24 óra alatt kiürítse.

TAVIRATOK.

A király nevenapja.

Budapest, okt. 5. Ő felsége nevenapja alkalmából a királyi palota kápolnájában tegnap Kauters budavári apátplébános csendes misét mondott, melyen Apponyi Lajos gróf, magyarországi udvarnagy, az udvari hivatalnokok és a szolgáloményzet volt jelen. (M. T. I.)

A gyászünnepély előkészületei.

Arad, okt. 5. (Saj. tud. táv.) A holnapi gyászünnep alkalmából minden házon gyászlobogó van kitűzve. Érdekes vendég érkezett ma ide: báró Ende Károly, a konstantinápolyi osztrák-magyar nagykövetség attaséja, aki az egyik vértanúnak, gróf *Leiningen* tábornoknak rokona. A katonai parancsnokság intézkedéseket tett, nehogy katona is jelen lehessen a nagy és impozáns gyászünnepélyen. Ma és holnap nem szabad a katonáknak az utcán és a színházban megjelenni. Erre nézve szigorú parancsot adtak ki.

Budapest, okt. 5. (Saj. tud. távir.) *Perczel* Dezső, a képviselőház elnöke, *Molnár* Antal és *Csávossy* Bélával Aradra utazott. Nagy babékoszort vittek, a következő felirással: »A magyar országgyűlés képviselőháza — igaz kegyeletének jeléül.«

A miniszterelnök otthon.

Budapest, okt. 5. (Saj. tud. táv.) *Szell* Kálmán miniszterelnök ma délben rövid tartózkodásra Rátótra utazott.

A franciaországi sztrájk.

Páris, okt. 5. A lapok kedvezően fogadják a sztrájkolóknak azt a határozatát, hogy a miniszterelnököt kéri fel döntésre és azt hiszik, hogy a sztrájkolók is, a bányatulajdonos is meg fog hajolni a miniszterelnök döntése előtt. (M. T. I.)

Román értekezet.

Nagy-Szeben, okt. 5. A legutóbbi nagy-szebeni román konferenciáról kiküldött bizottságnak néhány tagja arról a kérdéstről tanácskozott itt, hogy a nagy nemzetiségi konferencia összehívandó-e. Az értekezet kimondta, hogy ez idő szerint nem tartja czélszerűnek a kongresszus összehívását, mert a mai viszonyok mellett kevés kilátás van arra, hogy a kongresszus összeülését megengedik. A román nemzetiségi párt elnöke bejelentette, hogy a központi választási bizottság a passzív ellentállás folytatását határozta el. (M. T. I.)

SZERKESZTOI POSTA.

F. Budapest. Rendes évfordulóra egészen jól használható, de a mostanira valami új motívumot kell e témába foglalni. Olyan formán, mint lapunk elején láthatja.

KÖZGAZDASÁG.

Miért nincsen elegendő takarmányunk? Takarmánytermésünk ez idei átlaga ismét nem oly kedvező eredményt mutat, mint a minőt vártunk. Némely vidéken még a mult évi átlagot sem érte el, az ország legtöbb részén pedig az eredmény a tavalyival azonos. E jelenségből kifolyólag nem lesz érdektelen kutatni az okot, mely a takarmánytermés silányságát előidézi s egyuttal felvilágosítani az eszközöket, melyek igénybevételével a baj orvosolható.

Gazdaközönségünk legnagyobb része tisztában van ugyan azzal, hogy a takarmánytermelés képezi a gazdasági életvitel alapját, de sajnos nem tud megbarátkozni azon gondolattal, hogy a takarmány-növény fejlődéséhez ép oly igényeket támaszt, mint bármely más kultúrnövény s épen azért nem sokat törődik az okszerű növénytermelés követelményeinek szem előtt tartásával. Nézzük először is a természetes takarmánytermő helyeket: a réteket. Ezek állapota a legjobban és legmeggyőzőbben igazolja állításunkat.

A legtöbb hazai gazdaság rétte oly szármalmas kinézetet mutat, hogy annak látásakor első pillanatra gazdája hanyagságáról s szakképzettsége hiányáról győződhetünk meg. A gyomok ezrei java diszlésben könnyedséggel nyomják el a néhány szőlő jó füvet: vizenyős, posványos helyek megszakítják a réti gyepek összefüggését, egyintetű sűrűségét; vakand túrások, kiemelkedő magaslakok egyenletlenné teszik a rétterületet s akadályt gördítenek a verejtéket izzadó napszámos kaszájának munkája elé. Lehetséges-e ily területről, ily elhanyagolt, a kultúrának nyomát sem mutató, valósággal ósállapotban levő rétről kielégítő termést várni ugy mennyiségileg, mint minőségileg? Jó talajművelés, a növényzetnek megfelelő ápolása és gondozása aza két tényező, a melylyel terméseredményünket befolyásolhatjuk. Tartsuk fenn a talaj táperejét trágyázás és időközönkénti boronálás által. Szüksége van a régi növényzetnek mindkettőre egyaránt.

A trágyával, legyen az akár természetes, akár mesterséges — sőt ez utóbbi a rétekre még megfelelőbb — pótoljuk a természettel kivont tápanyagot, a boronálással pedig meglátjuk a föld kérgét, előmozdítjuk ezzel a levegő behatolását, a talaj szellőztetését és a gyök-törzsnek új életre ébredését. Pusztítani kell továbbá a gyomokat, a lehető legnagyobb buzgósággal, mert ezek szorítják ki a jó füvet, csökkentik a termés eredményét s rontják annak minőségét. A pusztítás részint legeltetéssel, részint a kaszálás idejének helyes megválasz

tásával vihető keresztül. Így pl. ott, hol a rétek egyik leggyakoribb gyomja az ugynevezett kakasczimer, vagy az ökörszem nagy mennyiségben fordul elő, csakis korai kaszálással érhetünk sikert. A mi a szántó földön termelt mesterséges takarmányféléket illeti, ezek terméshozamára az ápoláson és gondozáson kívül a vetésforgóban elhelyezése s a talajnak előkészítése is lényeges szerepet játszik.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 5.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	368.1/2
Magyar hitel	372.3/4
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	336.1/2
Magyar jelzálog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251.1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déli vasut	65.08

Határidők.

Budapest, október 5.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 35,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.35
Buza áprilisra	8.76
Uj tengeri	5.05
Rozs okt.	6.66
Zab okt.	5.01
Káposzta, repce, aug.	11.80

B é c s, október 5.

Az irányzat esendes.

Osztr. hitel	362.60
Magyar hitel	368.50
Allamvasut	333.25

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 5-én

Magyar aranyjárdék 4%	115.90
Magyar koronajárdék	94.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	119.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	99.—
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	161.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	137.—
Osztrák járdék papírban	99.25
Osztrák járdék ezüstben	99.15

Osztrák járdék aranyban	117.25
Osztrák korona járdék	99.25
Osztrák államsorsjegyek	135.50
Osztrák magyar bankrészvény	900.—
Magyar hitelbankrészvény	368.—
Osztrák hitelintézeti részvény	363.10
Párisi vista	333.25
20 frankos arany (Napoleond'or)	90.57
Németbirodalmi márka	121.—
London vista	47.85
20 márkás arany	14.79

A szerkesztőséget felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsi-lackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolcsóbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

716 35-50

Legolcsóbb bevásárlás!

Alkalmi vétel! Olcsó eladás!

A t. cz. közönség tudomására hozom, hogy a helybeli piacon **Bémer-tér** (Lévay-palota) volt Haraszi-féle áruraktárt megvettem és azt saját cégem alatt eladásra hozom.

Raktáron vannak: gyönyörű **ruhaszövetek** és **selymek**, **diszkellékek** és **bársonyok**, **szőnyeg** és **függönyök**, **női** és **férfi fehérműek**, **zsebkendők** és **harisnyák**, továbbá **férfi nyakkendők**, **esőernyők**, **kitünő keztyük**.

A felsorolt árucikkek **szigoruan szolid, olcsó szabott árak** mellett **kaphatók**. — Számos látogatásért esedezik

kiváló tisztelettel

Flegman Ármin.

Zöldfa-utczai üzletemben

női- és leány felöltők

rengeteg választékban kaphatók.